

Становище

От проф. д-р Духомир Минев

Относно: трудове, представени от гл. ас. д-р Румяна Русева Желева, за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент”, обявен от ИИОЗ за нуждите на секция „Общности и идентичности”, ДВ бр. 53/18.06.2013г.

За участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”, главен асистент д-р Румяна Желева е представила 20 научни труда, от които 2 монографии (едната – самостоятелна и публикувана в чужбина, другата – в съавторство и публикувана в България); една студия, публикувана в чужбина (в съавторство), 8 статии публикувани в чужбина (в чуждестранни списания и тематични сборници), една от които е самостоятелна, другите са в съавторство; 7 статии в национални списания и тематични сборници от които 5 самостоятелни и 2 в съавторство; 2 доклада, представени на национални конференции, като единият самостоятелен, а другият е в съавторство.

Прегледът на представените трудове позволява да се установят няколко техни характеристики, които определят и мнението относно основанията за заемане на поосчената академична длъжност.

1. Имайки предвид броят, обема и вида на трудовете може да се каже, че научната продукция на д-р Желева значително надвишава прагът от минимални изисквания за заемането на академичната длъжност „доцент”.
2. Голяма част от трудовете са публикувани в чуждестранни и международни издания, което според установените в ИИОЗ правила се счита за гаранция за доброто научно ниво на публикуваните материали.
3. Тематичният обхват на трудовете не е фокусиран върху тесен проблемен кръг, а е доста широк, което може да се разглежда като белег и за широка ерудиция на един автор.

4. Горният извод се подкрепя и от тематичния спектър на представените трудове, както и използваните научни инструменти. По-конкретно, по този повод може да се изтъкне следното:
- a. Особената селекция (идентификацията) на проблемите по които е работила кандидатката – всички те са значими социологически и социално-политически теми или поне аз не намирам работи по случайно попаднали на автори въпроси, които може да изглеждат второстепенни и периферни спрямо централното проблемно поле към което е ориентирана социологическата работа днес. Само като някои примери в подкрепа на казаното може да се посочи интересът към влиянието на икономическата криза върху европейските нагласи и ориентация на страните от Западните Балкани; анализа на организационните промени в икономиката през призмата на представата за глобалните вериги на стойността; проблема за морала в съвременното общество; изследванията на селото и селските общности, и разбира се – дежурните теми за равенството между половете и интеграцията на ромите.
 - b. Работата на д-р Желева попада в доминиращото русло („мейнстрийма“) на социологията днес, не само чрез избора на изследваните проблеми, но и чрез своята парадигмална привързаност, предпочитанията към определени теоретични конструкции и методи на социологическа работа. Имам предвид проучванията по проблеми на съвременната социология, включително и представянето на качествените методи, което въпреки че се отнася само до Германия, всъщност представя състоянието на тези изследвания въобще, доколкото германската социология е водеща в тази област.

Посочените особености на трудовете, представени от гл.ас. д-р Желева позволяват да се формулира становището, че нейната научна работа напълно отговаря на комплекса от изисквания, които се предявяват за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Представеното становище очевидно не съдържа и не е изградено върху някакъв опит за същностна, съдържателна преценка на научната валидност на резултатите в представените трудове. Все пак, заради известна почтеност и коректност на становището се чувствам длъжен да отбележа, че представените трудове съдържат

някои интересни и много важни резултати – например, подчертаването на факта на създаването и използването на невярна статистическа информация на национално ниво в някои страни – кандидатки за членство в ЕС. По този повод според мен висока оценка заслужава и твърдението на авторката че „...трябва да се използват не само националните статистики. Когато е необходимо трябва да се включват и други източници на данни и особено да се вземат предвид вижданията на хората (техните субективни перцепции) за да се получи пълна, а не едностранна картина”.

Има обаче сериозни основания да се съмняваме в твърдението на д-р Желева, че точно такъв подход е използвала в своето изследване на европейските ориентации в страните от Западните Балкани. Освен източниците на количествените данни, това изследване използва и мнения на членове на международна Неправителствена организация. Затова няма нищо чудно и в неубедителността на някои от получените резултати – например, извода че притегателната сила на ЕС остава голяма и въпреки кризата изследваните страни продължат да се стремят към членство в ЕС. Аргументът за това твърдение е, че страните не просто предприемат мерки за да излязат от кризата, но и тези мерки са в контекста на европейските усилия за повече икономическа и финансова дисциплина и фискална отговорност на страните-членки.

В действителност многобройни други изследвания показват, че не само в изследваните страни, но и във всички страни членки, подкрепата за ЕС спада главоломно и се засилват центробежни тенденции – според едно наскоро публикувано изследване само 31 на сто от гражданите имат доверие в ЕС и неговите институции. Засилват се националистичните ориентации и съответните партии (проф. Петков посочва, че 20% от избирателите се насочват към такива партии).

А основната причина за тези промени са неадекватните, бих казал - провалените политики на ЕС – главно онова, което гл.ас. Желева нарича „европейски усилия за повече икономическа и финансова дисциплина и фискална отговорност» и ги приема като признак за проевропейска ориентация. Всъщност тези политики ерозират ЕС.

Впрочем, доста съмнителни са и източниците на количествена информация, които д-р Желева е използвала – те показват например, че още през 2011 има признаци за икономическо възстановяване, но кризата и досега не е преодоляна, а самата Комисия наскоро съобщи, че кризата може да продължи още 10 години т.е. до 2023 г.

Като друг пример за резултати със съмнителна научна валидност може да се посочи и извода, че „...специализацията, вътрешната диференциация и фрагментацията

в социологията са неизбежно следствие от теоретичното и методологическо израстване на самата дисциплина в процеса на перманентна конкуренция с другите социални науки за обекта на изследване – *обществото*».

В действителност социологията, както и други социални науки, е в дълбока криза и причините за тази криза имат малко общо с диагнозата на д-р Желева. Върху науката се упражнява силен контрол, който деформира създаването на знание. Външни въздействия заедно с деформирането (фалшифицирането) на основни компоненти на науката като система за производство на знание водят до създаване на знание, което е частично, фрагментирано, идеологизирано, политизирано или накратко – дотолкова изкривено, че е по-скоро незнание, отколкото знание. Социологията е загубила доверието и на учени от другите науки и на обикновените граждани. В масовите издания изобилстват подигравки с науката, която губи статус на наука.

Има и други примери, които пораждават впечатление за полагане на социологическа работа, в Прокрустовото ложе на доминираща идеология, политика и дори партийна програма. Но това впечатление не влияе върху изказаното по-горе становище относно съответствието на работата на гл.ас д-р Желева с изискванията за заемане на длъжността „доцент“. Резултатите със съмнителна научна валидност до голяма степен се дължат на състоянието на самата социология, а д-р Желева не носи отговорност за състоянието на науката. Освен това, е институционализирана практиката (включително чрез системата за атестиране на учените) научната работа да се оценява въз основа на други критерии, главно – обема на публикациите и „престижността“ на издателствата, в които са направени (за най-престижни се считат чуждестранни и международни издания), но не и според преки преценки на научната валидност на резултатите в научните публикации (приема се, че такава преценка е направена от публикуващите институции – съответните съвети, редколегии, рецензенти).

Ето защо отново потвърждавам мнението, че трудовете на гл.ас. д-р Р. Желева напълно отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“. Препоръчвам на членовете на научното жури и на НС да присъдят на Р. Желева академичната длъжност „доцент“.

2013-10-30

Д. Минев:

София